MARTIRII NEAMULUI, ÎN MEMORIA VIE A CREDINȚEI ȘI ARTEI

"Iconari în Otopeni", simpozion internațional la a V-a ediție

Icoana realizată de Ioan Bădescu

Protosinghel Augustin Gavriil Varvaruc

Radu Preda

Preot Ioan Bizău

De luni până sâmbătă (30 oct. – 4 nov., a.c.), orașul Otopeni a găzduit un eveniment special, de artă religioasă. De fapt, publicul de aici e obișnuit cu edițiile culturale aparte și diverse petrecute la Centrul Cultural „Ion Manu". De această dată, aici s-a desfășurat ediția a V-a a „Simpozionului internațional dedicat iconografiei contemporane". În ultimii ani, manifestarea e prezentă aici sub numele „Iconari în Otopeni", ceea ce îi oferă un soi de rezonanță itinerantă. Numai că, de data asta, organizatorii au decis preluarea unei teme adusă în actualitate de către Patriarhia Bisericii noastre Ortodoxe. Ea a decis ca 2017 să fie „ Anul omagial al sfintelor icoane, al iconarilor și al pictorilor bisericești, anul comemorativ Justinian Patriarhul și al apărătorilor Ortodoxiei, în timpul comunismului".

Imagine de final, la vernisajul expoziției - pictori, gazde și invitați

Lucrările iconarilor acestei ediții

Eugen DICHISEANU

Desigur, tema e de un intres istoric special pentru națiunea noastră. Dar și de mare actualitate. Însă, participarea diversă a artiștilor iconari invitați din 9 țări ale continentului nostru și Europei Orientale părea să genereze o dificultate, cel puțin de cunoaștere a realităților crunte ale prigoanei comuniste, din țara noastră. Dar...

...demonul roșu a rezolvat și asta

Adică, temerea a fost iute spulberată. Cum? A oferit răspunsul Radu Preda, dir. exec. al Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc (IICCMER):

"Ideologia comunistă, pusă în practică, a costat viețile a peste 800 de milioane de oameni, în toată lumea, în toate zonele culturale și geografice cu putință. Nu obosesc să o repet că prin durata în timp, prin numărul de victime, prin întinderea geografică și totalitatea metodelor folosite, prin efectele pe termen lung - comunismul rămâne, într-adevăr, experimentul social cel mai macabru pe care l-a menționat istoria scrisă a umanității. La toate acestea paliere, "comunismul a punctat malefic".

Astfel că majoritatea invitaților iconari au aflat, prin propria experiență a națiunii lor, realitățile închisorilor comuniste, a torționarilor și, în bună măsură, a noianului de morminte din gropile comune, trupuri încă negăsite ale martirilor care s-au încumetat să se opună secerii și ciocanului emblematic.

Un dialog limpezitor

Mădălina Mirea, istoric și critic de artă, e curatorul evenimentului. Ea ne-a dezvăluit că: „Fiecare dintre artiștii noștri invitați a venit cu o mărturisire la această temă. Fie că au adus propria experiență, fie lucrări înfățișând sfinți recent canonizați din țările lor. Iar credința ortodoxă a fost platoșa care le-a apărat sufletul. Nu și trupurile. Astfel, ei l-au mărturisit pe Domnul Iisus Hristos.

Iconarii noștri au fost din spațiul ortodox. Dar au participat și din Germania sau Italia. De exemplu, Ivan Polverari, deși e catolic, își pictează lucrările într-un spirit ortodox", a mai adăugat criticul de artă.

Iconarii români

În expoziție era prezentă o icoană pictată de Răzvan Bădescu, în care prim-planul îi arată pe sfinți cu aureole. Iar toată mulțimea de deasupra era reprezentată de chipuri, fără aura sfinților. Figurile lor sunt recognoscibile. Sunt ale martirilor care au suferit în temnițele comunismului. Expoziția a fost dedicată memoriei lor. Am deslușit figuri emblematice: Valeriu Gafencu - numit de Nicolae Steinhardt "Sfântul închisorilor", părintele Voicescu, Gheorghe Calciu-Dumitreasa și atâția alții. Deasupra tuturor stă Maica Domnului cu pruncul Iisus, în spatele cărora stă rugul aprins, care nu-i mistuie și sunt înconjurați de Sf. Arhangheli.

Deci există două registre: cel al sfinților și, în proximitatea lor, se află așezat cel al martirilor din închisori. La noi, nu sunt canonizați, deși au îndurat chinurile și moatea. Dar, nu sunt încă sfinți.

"Rusia și Belarus au noi sfinți. Iar din Georgia, vine Sf. Gavriil, căruia în urmă cu trei ani i-au fost găsite moaștele și a fost canonizat", a precizat interlocutoarea noastră.

Organizarea simpozionului

În cele cinci zile ale evenimentului, marele atelier de lucru al iconarilor a fost deschis pentru oricare vizitator, ca oaspete al unui atelier de creație plastică. Iar ziua de sâmbătă, 4 nov., a fost dedicată prelegerilor susținute de către invitați, de o mare dedicație sufletească și pregătire profesională specială. După care a urmat vernisajul expoziției. Ea va rămâne deschisă până în luna decembrie, a acestui an.

Echipa

Mădălina Mirea a amintit că principalul responsabil pentru acest eveniment a fost Ioan Popa, la rândul său iconar. El s-a ocupat de ansamblul părții logistice și de invitați. „El are stocate fișiere întregi și face o cercetare amplă de peste 10 ani. Cercetarea și documentarea lui sunt detaliate: cine și ce pictează în acest domeniu, la noi și în alte țări. Astfel, îi avem invitați pe iconarii cei mai buni, pentru ca expoziția să aducă cea mai consistentă valoare a reprezentării. Ioan e energia acestui eveniment. O altă colegă, Cosmina Chituc, se ocupă de promovare. Anul acesta, ni s-a alăturat și Laurian Țoța, care ne-a ajutat cu printurile și cu alte detalii logistice".

Spicuiri din conferință

Iată pe scurt câteva idei ale invitaților la simpozion:

Protosinghel Augustin Gavriil Varvaruc: "Vom împlini aici, la Aiud, prin zidirea Mănăstirii «Înălțarea Sfintei Cruci» ceea ce și-au dorit martirii noștri. Va fi o continuitate de împărtășire și de pătășie a luptei pentru ceea ce înseamnă valoarea acestui neam, încadrat în Biserica Ortodoxă, și ceea ce s-a evidențiat enorm în celulele comuniste. Astfel, asigurăm cu ajutorul lui Dumnezeu o continuitate a învierii neamului românesc din acest loc".

Radu Preda, dir. exec. IICCMER: „ Sper ca, cel târziu în 2019, la 30 de ani de la căderea comunismului să avem un dicționar cu pretenții de completitudine, referitor la cei care l-au mărturisit pe Iisus Hristos în pușcării. (...) Ceea ce se întâmplă acum, pas cu pas, la Aiud, la Otopeni sau în alte locuri, reprezintă o contribuție fertilă la cunoașterea fenomenului. (...) Munca noastră nu e legată exclusiv de trecut, ci partea ei esențială o reprezintă viitorul".

Preot Ioan Bizău: „Icoana e o expresie a rugăciunii. Iar biserica, indiferent câți săraci ar îngriji și câte prigoane ar îndura, niciodată nu-și va împlini menirea ei dacă nu va aduce necontenit jertfa noului legământ și dacă nu se va ruga pentru salvarea lumii. Ori, un iconar trebuie să se asume ca un om al bisericii".

Ștefan Ionescu Berechet: „Există acea echivalență între cuvântul sfânt și icoană. Sf. Vasile cel Mare adaugă mai mult, că icoana poate avea uneori și o întâietate față de el, prin forța sugestivă a imaginii zugrăvite, pe care o percepe oricare privitor." Astăzi, când civilizația imaginii e amplă, suntem conștienți de rolul și funcția intense pe care le are puterea ei de evocare.

Gazde prețuite

Ion Popa: „Îi mulțumim dlui Silviu Gheorghe, primar al orașului Otopeni, care a fost permanent alături de noi în acest proiect, ne-a sprijinit, ne-a oferit libertatea de opțiune, de alegere și exprimare. La fel, Centrului Cultural «Ion Manu», cu dl. dir. Marian Ghenea și întregii echipe de asistență tehnică de aici".

Ion Popa: „Mulțumim tuturor pentru participare"

Contemplare și prețuire

CONFERINȚĂ. OASPEȚI ȘI TITLURILE COMUNICĂRILOR SUSȚINUTE:
(4 noiembrie, orele 11.00 - 19:00)

Protosinghel **Augustin Gavriil Varvaruc,** starețul schitului "Înălțarea Sfintei Cruci", Aiud, Jud. Alba; "Simbolistica spațiului martiric, de la Mănăstirea Aiud - Jertfă și Înviere";

Radu Preda, dir. exec. IICCMER, București; "Cultura memoriei și cultura vizuală. Aspecte etice și teologice";

Preot, **Ioan Bizău,** lect. univ. dr., Cluj-Napoca, jud. Cluj; "Icoana Bisericii – imagine liturgică a sfințeniei. Sacerdoțiul iconografilor";

Ștefan Ionescu Berechet, lect. univ. dr. al Facultății de Teologie Ortodoxă a Universității București și membru al Comisiei de Pictură Bisericească a Patriarhiei; "Lucrarea iconarului în lumina iconologiei bizantine și a erminiilor (interpretare, explicare, n.n.) în pictură";

Monahiile **Parascheva Avădanei** și **Irina Nedelcu,** de la atelierul de icoane al Mănăstirii "Adormirea Maicii Domnului", com. Agăș, jud. Bacău; "Reprezentări între pătimire și har, ale mărturisitorilor din temnițe".

Invitați de onoare:

Foștii deținuți politici, prof. **Marcel Petrișor** și **Vasile Jacques Iamandi**.

Reprezentarea supliciului martirilor e remarcată de copii

Prietenia, în cuvinte calde

PARTICIPANȚI ÎN ATELIERUL DE CREAȚIE PLASTICĂ:

Cristina **ȘCHIOP,** Timișoara, România (sculptură lemn)
Ivan **POLVERARI,** Roma, Italia
Milan **PILIPOVIC,** Backa Palanka, Serbia (mozaic)
Nicolai **SMETANIN,** Rusia
Nikola **SARIC,** Hanovra, Germania
Yorgos **PETROU,** Larnaca, Cipru
Qetevani **KHAJOMIA,** Georgia
Vasile **LEFTER,** Alba Iulia, România
Viktor **DOVNAR,** Minsk, Belarus
Vladimitr **ANDREEV,** Plevna, Bulgaria

Qetevani Khajomia, din Georgia, la lucru

Milan Pilipovic, Serbia